

«Błogosławić mnie będą»: Najświętsza Maryja Panna w roku liturgicznym

Uroczystość Najświętszej Maryi Panny, Bożej Rodzicielki. Rok rozpoczyna się świętem, które wskazuje szczególne miejsce Maryi w chrześcijańskim misterium. Na przestrzeni roku Kościół przypomina swoim dzieciom o macierzyńskiej i dyskretnej obecności Maryi. U boku Św. Józefa to Ona pielgrzymuje z nami poprzez historię.

25-01-2021

W corocznej celebracji tajemnic Chrystusa «Kościół święty ze szczególną miłością oddaje cześć Najświętszej Matce Bożej Maryi, która nierozzerwalnym węzłem związana jest ze zbawczym dziełem swojego Syna. W Niej Kościół podziwia i wysławia wspaniały owoc Odkupienia i jakby w przeczystym obrazie z radością ogląda to, czym cały pragnie i spodziewa się być»[1].

Krótkimi, ale mocnymi pociągnięciami pióra II Sobór Watykański kreśli sens kultu liturgicznego Najświętszej Maryi Panny. W zrozumieniu go może nam pomóc prosty i głęboki sposób — najlepsza chrześcijańska sztuka, która powstaje z modlitwy Kościoła. Jeżeli zajrzemy, na przykład, do świątyni tradycji bizantyjskiej, tuż po

wejściu do nawy spojrzenie nasze kieruje się ku oczom Chrystusa Pantokratora (Wszechwładcy), który zwykle dominuje na sklepieniu absydy. Jego łaskawe oblicze przypomina nam, jak nieskończony Bóg przyjął skończone cechy synów ludzkich. Pod Nim, ozdobiona cesarskimi barwami, znajduje się Maryja, Przenajświętsza, otoczona archaniołami w bogatych szatach liturgicznych. Wreszcie na trzecim poziomie znajdują się Apostołowie i Święci, którzy z nami — *communicantes* — składają *sacrificium laudis*, ofiarę uwielbienia miłą Bogu Ojcu[2].

Pierwsze nabożeństwo maryjne

Ten obraz pomaga zrozumieć wyjątkową pozycję Maryi w życiu i liturgii Kościoła. Tak jak lubił rozważać Św. Josemaría, Ona jest przede wszystkim Matką Boga, *Theotokos*. W tym leży źródło «Jej

doskonałości i przywilejów, które Ją zdobią»[3]. Dlatego jedna z najdawniejszych maryjnych modlitw nazywa Ją odważnie *Dei genetrix* — Tą, która zrodziła Boga[4]. Również dlatego liturgiczny kult Maryi miał się rozwinąć przede wszystkim od Soboru Efeskiego (V wiek), podczas którego Kościół zdefiniował dogmat o Jej Boskim macierzyństwie.

Na innych wizerunkach Najświętsza Maryja Panna jest ukazywana, jak podtrzymuje welon eucharystycznego kielicha albo znajduje się w pozycji „Dziewicy modlącej się i ofiarującej”. Jest to sposób wyrażenia, jak uczestnictwo w paschalnej tajemnicy Pana jest centrum i podstawą Jej życia. Ten jedyny w swoim rodzaju sposób, w jaki Maryja łączy się jako Matka z odkupieńczym działaniem Jezusa, jest podstawą kultu maryjnego. Kościół czci Maryję Dziewicę, określając miejsce, które przypada

tylko Jej. Dlatego już w najstarszych chrzcielnych wyznaniach wiary i w pierwszych modlitwach eucharystycznych znajdują się odniesienia do Matki Bożej. Ta szczególna obecność Maryi tłumaczy poza tym, że najbardziej naturalnym sposobem czczenia Maryi jest celebrowanie tajemnicy Jej Syna, przede wszystkim w Eucharystii.

«Dla mnie pierwszym nabożeństwem maryjnym — lubię widzieć to w ten sposób — jest Msza Święta (...). W Ofierze Ołtarza uczestnictwo Najświętszej Maryi Panny przypomina nam o milczącej powściągliwości, z jaką towarzyszyła życiu swojego Syna, kiedy przemierzał ziemię Palestyny. Msza Święta to działanie Trójcy. Z woli Ojca, przy współpracy Ducha Świętego, Syn składa się w odkupieńczej ofierze. W tej niezgłębionej tajemnicy widać, jakby za zasłoną, przeczyste oblicze

Maryi»[5]. Celebując misterium Chrystusa, Kościół spotyka Maryję i kontemplując Ją, odkrywa, jak przeżywać Boże tajemnice. Z Nią słuchamy i rozważamy Słowo Boże i przyłączamy się do Jej głosu, który błogosławi, składa dzięki i chwali Pana. Z Nią czujemy się złączeni z Męką Jej Syna i radością Jego Zmartwychwstania. Razem z Nią nieustannie błagamy o dar Ducha Świętego[6].

Początki kultu Najświętszej Maryi Panny

Ostatnia reforma liturgii rzymskiej chciała podkreślić centralne miejsce tajemnicy Chrystusa i dlatego włączyła upamiętnienie Matki Bożej w roczny cykl tajemnic Jej Syna. Poza dwoma świętami, w których Maryja jawi się nierozłącznie zjednoczona z Chrystusem — Zwiastowanie (25 marca) i Ofiarowanie Pańskie (2 lutego) — święta maryjne obecnego

Powszechnego kalendarza rzymskiego obejmują trzy uroczystości[7], dwa święta[8], pięć wspomnień obowiązkowych[9] i sześć wspomnień dowolnych[10]. Z drugiej strony niektóre okresy liturgiczne jak Adwent i Boże Narodzenie zawierają więcej maryjnych odniesień. Wreszcie możliwość obchodzenia wspomnienia dowolnego Najświętszej Maryi Panny w soboty, razem z niektórymi elementami Liturgii Godzin, stanowi tygodniową i codzienną podstawę maryjnego kultu liturgicznego. Poznanie pewnych szczegółów na temat pochodzenia i rozwoju tego kultu może nam pomagać w byciu lepszymi dziećmi naszej Niebieskiej Matki.

Najgłębszy związek między kultem maryjnym a świętami Pańskimi sprawia, że niektóre z tych uroczystości i świąt były omawiane

w poprzednich artykułach. Jest to, na przykład, przypadek uroczystości Boskiego Macierzyństwa Maryi, którą ryt rzymski obchodzi w oktawę Bożego Narodzenia, w pierwszym dniu roku cywilnego. Oktawa ta stanowiła wielkie maryjne upamiętnienie przed przybyciem pod koniec VII wieku czterech świąt pochodzenia wschodniego: Ofiarowania Pańskiego, Zwiastowania, Zaśnięcia (które obecnie jest obchodzone jako Wniebowzięcie) i Narodzenia Maryi.

Przyjęcie chrześcijan pochodzących z Palestyny, Syrii i Azji Mniejszej — konsekwencja arabskich najazdów z VII wieku — wzbogaciło rzymską liturgię, która przyswoiła sobie różne tradycje liturgiczne. Pośród nich znajdują się cztery święta, związane z upamiętnieniem pewnych wydarzeń z życia Maryi Dziewicy tam, gdzie, według Tradycji, miały one miejsce. Budowa świątyń w

owych miejscach prowadziła na przestrzeni IV-VI wieku do pierwszego rozwoju maryjnego kultu liturgicznego. Pewnymi przykładami są bazylika w Dolinie Cedronu, związana z *dies natalis* Maryi, który w VI wieku zacznie nosić nazwę święta Zaśnięcia; bazylika w Nazarecie, której budowę nakazała cesarzowa Helena dla upamiętnienia Zwiastowania; bazylika wybudowana nad Sadsawką Owczą, która pozostanie związana ze wspomnieniem poczęcia i narodzenia Maryi Dziewicy albo bazylika Najświętszej Maryi Panny Nowa, wzniesiona w początkach VI wieku w pobliżu starożytnej Świątyni Jerozolimskiej, dla upamiętnienia ofiarowania Maryi.

Wszystkie te święta wprowadzają nas w historyczne upamiętnienie wielkiej rodziny Ludu Bożego, która wie, że «historia nie jest podporządkowana ślepym siłom ani

nie jest wynikiem przypadku, tylko że jest objawieniem się miłosierdzia Boga Ojca»[11]. Kościół, tak jak Maryja, nie ma serca pozbawionego korzeni, ale upamiętnia swój własny początek, przypominając konkretne miejsca i twarze. Stopniowe przyjmowanie tych wspomnień Maryi Dziewicy w innych regionach świata jest uznaniem Bożej logiki.

Z peryferii do Rzymu i z Rzymu na peryferie

Równocześnie, zważywszy, że Kościół to Matka, która przyjmuje w swoim łonie wszystkie kultury, oddawanie czci Maryi rozwija się ze szczególną ludzką, teologiczną i duchową wrażliwością każdego narodu. I tak, na przykład, tradycja bizantyjsko-konstantynopolitańska poznała pierwszą dość wstrzemięźliwą fazę kultu maryjnego, ale z czasem zrodziła bogate kompozycje poetyckie na cześć *Theotokos*. Hymn

Akáthistos jest jedną z takich najbardziej umiłowanych i rozpowszechnionych kompozycji: «Witaj, przez którą jaśnieje radość Witaj, dla której klątwa odpuszczona, Witaj, która Adama podnosisz z upadku Witaj, która od łez uwalniasz Ewę». Z kolei tradycja etiopska ukazuje swoją głęboką pobożność maryjną w modlitwach eucharystycznych i w ustanowieniu największej liczby świąt maryjnych znanej w tradycji liturgicznej, ponad 30 w ciągu roku.

Ryt rzymski ma również swoją własną historię. Pod koniec VII wieku Papież Sergiusz I wzbogaca owe cztery święta świeżo przybyłe ze Wschodu przy pomocy elementu, który naznaczy ludową rzymską pobożność — litanijnych procesji przez miasto. Potem ułożono teksty Mszy i Oficjum *Sancta Maria in Sabbato* [Najświętszej Maryi Panny w sobotę], rozpowszechnia się w

Europie zwyczaj poświęcania dnia sobotniego Maryi Dziewicy i pojawiają się nowe antyfony do Liturgii Godzin. Niektóre z nich są dzisiaj ostatnią modlitwą, jaka przed snem wychodzi ufnie z ust Kościoła: *Alma Redemptoris mater, Salve Regina, Ave Regina caelorum, Regina coeli laetare* — wszystkie ułożone w wiekach XI-XIII. Następnie rozwijają się również maryjne święta jak Nawiedzenie, promowane na początku przez franciszkanów i rozpowszechnione później w całym łacińskim Kościele w XIV wieku.

Po Soborze Trydenckim na cały ryt rzymski rozszerzają się inne święta obchodzone do tego czasu tylko w niektórych regionach. Na przykład, Św. Pius V rozszerzył na cały Kościół łaciński rzymskie święto Poświęcenia Najświętszej Maryi Panny *ad Nives* (5 sierpnia). W wiekach XVII i XVIII różne wspomnienia związane z pobożnością maryjną niektórych

zakonów przejdą rozmaitymi drogami do kalendarza powszechnego: Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel (karmelitanie), Najświętszej Maryi Panny Różańcowej (dominikanie), Najświętszej Maryi Panny Bolesnej (serwici), Najświętszej Maryi Panny Łaskawej (mercedariusze) i inne.

Ruchy te, które odbywają się z peryferii do Rzymu i z Rzymu w kierunku peryferii[12], odzwierciedlają macierzyńską mądrość Kościoła, który wspiera wszystko to, co tworzy jedność, a równocześnie dostosowuje się, żeby traktować swoje dzieci «niejednakowo — z nierówną sprawiedliwością — ponieważ każde z nich jest inne»[13]. To poszanowanie tradycji lokalnych trwa w obecnym kalendarzu, który uznaje istnienie partykularnych świąt maryjnych, związanych z historią i pobożnością różnych

członków Ludu Bożego. Tłumaczy to obecność w kalendarzu Prałatury święta Najświętszej Maryi Panny Matki Pięknej Miłości, obchodzonego 14 lutego.

Szczególnie chłodnym okresem, jeśli chodzi o liturgiczny kult maryjny, był miniony wiek XX, który poznał cztery nowe święta maryjne: NMP z Lourdes (Pius X, w 1907 r.), Macierzyństwa Najświętszej Maryi Panny (Pius XI, w 1931 r.), Niepokalanego Serca Maryi (Pius XII, w 1944 r.) i Najświętszej Maryi Panny Królowej (Pius XII, w 1954 r.). Poza wspomnieniem Najświętszego Imienia Maryi (12 września) ostatnie wydanie Mszału Rzymskiego włączyło wspomnienia dowolne Najświętszej Maryi Panny Fatimskiej (13 maja) i Najświętszej Maryi Panny z Guadalupe (12 grudnia). Rozszerzenie na cały ryt łaciński obchodów związanych ze szczególnymi interwencjami Maryi

Dziewicy ukazuje pełną miłości
czujność Kościoła, który przypomina
swoim dzieciom o dyskretniej, ale
zdecydowanej obecności Maryi. U
boku Św. Józefa pielgrzymuje Ona z
nami poprzez historię.

Z błogosławieństwem Matki

Wiele portyków średniowiecznych
kościółów przedstawia obraz
charakterystyczny dla Zachodu:
Matka Boża trzyma w swoich
ramionach Dzieciątko i swoim
spojrzeniem i uśmiechem wita i
żegna pielgrzymów. Ten wizerunek,
umieszczony w przestrzeni
publicznej, otwartej na miasto, mówi
nam o gościnnym i misyjnym stylu
Maryi, który nadaje formę życiu
Kościoła poprzez liturgię.

Jej obecność przypomina nam, że
Ona czeka na nas, kiedy udajemy się
do kościoła albo kaplicy, żeby pomóc
nam obcować ze swoim Synem.
Wiedza o tym oczekiwaniu Matki

prorowadzi nas do skupienia się, do dobrego przygotowania do różnych czynności liturgicznych — delikatności dzieci, która konkretyzuje się w takich szczegółach jak wcześniejsze przychodzenie, brak pośpiechu i przygotowanie, kiedy będzie to konieczne (wystrój ołtarza, świece, księgi) z taką uwagą i czułością, jaką nasza Matka, «niewiasta Eucharystii»[14], włożyłaby w przygotowanie do «łamania chleba» pierwotnego Kościoła[15].

Radość Maryi Całej Pięknej wyraża się w odtworzeniu «w synach duchowych rysów Syna pierworodnego»[16]. W szkole Najświętszej Maryi Panny «Kościół uczy się, jak stawać się każdego dnia „służebnicą Pańską”, gotową wyruszyć w drogę, by stawić czoło sytuacjom większej potrzeby, okazać troskę małym i wykluczonym»[17]. Dlatego nasza Matka, zaprosiwszy

nas do wejścia, abyśmy zostali
przeobrażeni przez Jej Syna,
ponownie wita nas i z portyku
obdarowuje nas ową «przepiękną
wojną pokoju»[18], którą mamy
prowadzić ramię w ramię z naszymi
braćmi, ludźmi.

Juan Rego

Tłum. Bronisław Jakubowski

.....

[1] II Sobór Watykański, Konst.
Sacrosanctum Concilium (4 grudnia
1963 r.), 103.

[2] Por. *Mszał Rzymski*, Kanon
Rzymski.

[3] Św. Josemaría, *Przyjaciele Boga*,
276.

[4] Por. *Liturgia Godzin, Ad completorium, Antyfona Sub tuum praesidium.*

[5] Św. Josemaría, „La Virgen María”, w: *Por las sendas de la fe*, Madrid, Cristiandad 2013, 170-171.

[6] Por. *Collectio Missarum de Beata Virgine Maria*, 13.17.

[7] Są to następujące uroczystości: 1 stycznia — *Świętej Bożej Rodzicielki*; 15 sierpnia — *Wniebowzięcie*; 8 grudnia — *Niepokalane Poczęcie*.

[8] 31 maja — *Nawiedzenie*; 8 września — *Narodzenie*.

[9] Sobota po uroczystości Najświętszego Serca Pana Jezusa — *Niepokalanego Serca Maryi*; 22 sierpnia — *Najświętszej Maryi Panny Królowej*; 15 września — *Najświętszej Maryi Panny Bolesnej*; 7 października — *Najświętszej Maryi Panny*

*Różańcowej; 21 listopada —
Ofiarowanie NMP w Świątyni.*

[10] 11 lutego — *Najświętszej Maryi
Panny z Lourdes; 13 maja —
Najświętszej Maryi Panny Fatimskiej;
16 lipca — Najświętszej Maryi Panny
z Góry Karmel; 5 sierpnia — Matki
Bożej Śnieżnej; 12 września —
Najświętszego Imienia Maryi; 12
grudnia — Najświętszej Maryi Panny
z Guadalupe.*

[11] Św. Josemaría, „Las riquezas de
la fe”, w: *Por las sendas de la fe*, 31.

[12] Por. Św. Josemaría, *Kuźnia*, 638.

[13] *Przyjaciele Boga*, 173.

[14] Św. Jan Paweł II, Enc. *Ecclesia de
Eucharistia* (17 kwietnia 2013 r.),
53-58.

[15] Por. *Dz 2*, 42.

[16] Bł. Paweł VI, Adhortacja apostolska *Marialis cultus* (2 lutego 1974 r.), 57.

[17] Franciszek, Homilia, 5 lipca 2014 r.

[18] Św. Josemaría, *To Chrystus przechodzi*, 76.

pdf | dokument generowany
automatycznie z [https://
dev.opusdei.org/pl-pl/article/
blogoslawic-mnie-beda-najswietsza-
maryja-panna-w-r/](https://dev.opusdei.org/pl-pl/article/blogoslawic-mnie-beda-najswietsza-maryja-panna-w-r/) (08-08-2025)